

ประสิทธิภาพของระบบบริการสุขภาพ

จิตปราณี วาสวาท

สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ

“ประเทศไทยมีระดับสุขภาพที่ดีเมื่อเทียบกับรายจ่ายด้านสุขภาพ นับได้ว่าระบบบริการสาธารณสุขของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ”

แนวโน้มรายจ่ายสุขภาพที่สูงขึ้น ชี้ว่าระบบบริการสุขภาพของไทยควรต้องกำหนดนโยบายและทิศทางมาตรการในการติดตามและกำกับรายจ่ายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านยา

เมื่อเทียบสถานะทางสุขภาพกับรายจ่ายสุขภาพต่อหัว กล่าวได้ว่า คนไทยมีสถานะสุขภาพที่ดี โดยมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ซึ่งเป็นภาพสะท้อนถึงประสิทธิภาพที่ดีของระบบบริการสุขภาพในมิติหนึ่ง รายจ่ายสุขภาพรวมของไทยคิดเป็นร้อยละ 3.5 – 4.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งเป็นระดับ

ที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เพียงร้อยละ 18 ของรายจ่ายสุขภาพรวมเป็นรายจ่ายที่มาจากภาคครัวเรือน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ลดลงอย่างต่อเนื่องกว่า 2 เท่า ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม ข้อกังวลในปัจจุบัน คือ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของรายจ่ายสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้สวัสดิการการรักษาพยาบาลข้าราชการ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 20 ต่อปี ในส่วนการรักษาพยาบาลผู้ป่วยนอก เพิ่มขึ้นรวดเร็วมากตั้งแต่ พ.ศ. 2549 โดยมีค่าใช้จ่ายต่อหัวใน พ.ศ. 2551 ถึงประมาณ 10,000 บาท สูงกว่าค่าใช้จ่ายต่อหัวของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเกือบ 5 เท่าจากงานศึกษาในช่วงตุลาคม พ.ศ. 2551 – กรกฎาคม พ.ศ. 2552 โดยใช้ข้อมูลจากโรงพยาบาล 26 แห่ง พบว่าค่าใช้จ่ายด้านยาลำหรับผู้ป่วยนอกภายใต้ระบบการจ่ายตรงของสวัสดิการการรักษาพยาบาลข้าราชการ เป็นสัดส่วน

มูลค่าและจำนวนครั้งการส่งิยาออกนอกบัญชีหลัก ใน 26 โรงพยาบาล ภายใต้ระบบสวัสดิการรักษายาพยาบาลข้าราชการ
จำแนกตามประเภทโรงพยาบาลปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

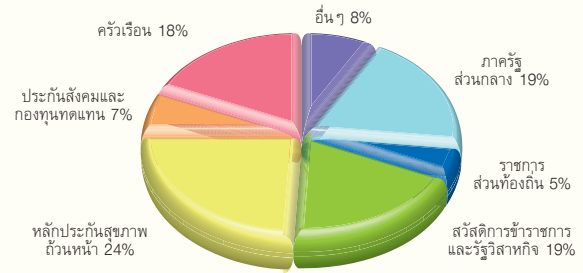
รายการ	มหาวิทยาลัย	สังกัดอื่น	กระทรวงสาธารณสุข	รวม
จำนวนโรงพยาบาล (แห่ง)	6	7	13	26
1. มูลค่ารวมยาทั้งหมด (บาท)	5,996,840,443	4,419,368,934	2,768,688,682	13,184,898,059
- ยานอกบัญชียาหลักฯ	3,977,682,096	3,001,123,630	1,833,519,130	8,812,324,856
- ร้อยละ	66.3	67.9	66.2	66.8
2. จำนวนครั้งการสั่งใช้ (รวม)	5,160,612	4,812,957	4,168,085	14,141,654
- ยานอกบัญชียาหลักฯ	2,327,897	2,017,018	1,458,601	5,803,516
- ร้อยละ	45.1	41.9	35.0	41.0

หมายเหตุ: (1) “ร้อยละของมูลค่ายานอกบัญชียาหลักในมูลค่ารวมยาทั้งหมด” เป็นข้อมูลที่สะท้อน “ร้อยละมูลค่าการใช้บัญชียาหลักต่อรายจ่ายด้านยา” ซึ่งเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของระบบบริการสุขภาพตามกรอบ “ตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติ” (2) ข้อจำกัดของระบบข้อมูลการจ่ายยาของสถานพยาบาลทั่วประเทศซึ่งยังไม่ครอบคลุมและต่อเนื่อง ทำให้สามารถนำเสนอข้อมูลเพียง 26 โรงพยาบาลเท่านั้น

ที่มา: สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย และเครือข่ายสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข 2553, รายงานการใช้จ่ายผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายและมาตรการควบคุมการใช้จ่ายของโรงพยาบาลนำร่อง กรณีผู้ป่วยนอกในระบบจ่ายตรงสวัสดิการรักษายาพยาบาลข้าราชการปีงบประมาณ 2552, หน้า 12

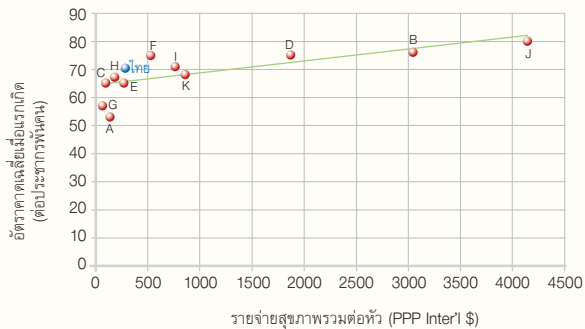
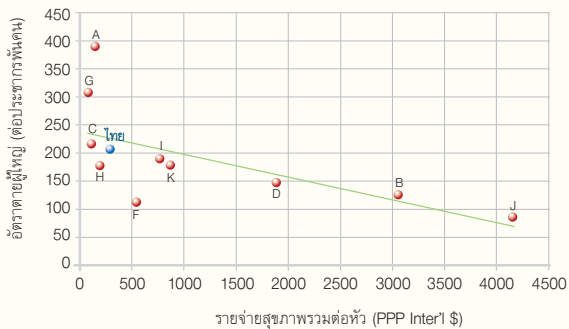
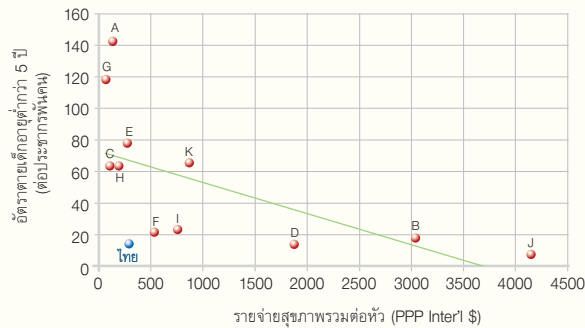
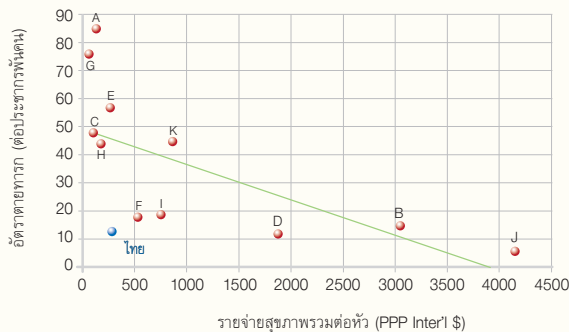
ถึงร้อยละ 66 – 68 ของมูลค่ายาทั้งหมดของโรงพยาบาล โดยค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยนอกเป็นในส่วนของค่ายาถึงประมาณร้อยละ 83 หากนำสัดส่วนนี้มาคำนวณจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลแบบผู้ป่วยนอกของข้าราชการ ในบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ที่ใช้บริการในสถานพยาบาลของรัฐ จะได้ค่ายานอกบัญชียาหลักประมาณ 22,842 ล้านบาท จากค่ายาทั้งสิ้น 34,093 ล้านบาท หรือเป็นร้อยละ 6.6 ของค่าใช้จ่ายสุขภาพรวมทั้งหมด ทั้งนี้ ไม่รวมการจ่ายยานอกบัญชียาหลักให้กับผู้ป่วยอื่นๆ เนื่องจากยังไม่มีผลการศึกษาเพียงพอ

รายจ่ายสุขภาพรวมจำแนกตามแหล่งการคลัง พ.ศ. 2537 - 2551

ที่มา: บัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2551 (ฉบับปรับปรุง), สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ

รายจ่ายสุขภาพรวมต่อหัวและ 4 ตัวชี้วัดสถานะทางสุขภาพของคนไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น จำแนกตามภูมิภาคและระดับรายได้

สัญลักษณ์
กลุ่มประเทศตามภูมิภาค
A=แอฟริกา
B=อเมริกา
C=เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
D=ยุโรป
E=เมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก
F=แปซิฟิกตะวันตก

กลุ่มประเทศตามระดับรายได้
G=รายได้ต่ำ (ยากจน)
H=รายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำ
I=รายได้ปานกลางค่อนข้างสูง
J=รายได้สูง (ร่ำรวย)

K=ภาพรวม

หมายเหตุ: อัตราตายทารก อัตราตายเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี อัตราตายผู้ใหญ่ และอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด เป็นข้อมูล พ.ศ. 2551 รายจ่ายสุขภาพรวมต่อหัว (PPP Inter'l \$) เป็นข้อมูล พ.ศ. 2550
ที่มา: World Health Statistics 2010. <http://www.who.int/whosis/whostat/en/index.html> (10 มกราคม 2553)

ตัวชี้วัดรายจ่ายสุขภาพที่สำคัญ พ.ศ. 2537 – 2551 (ราคาปีปัจจุบัน)

ตัวชี้วัดที่สำคัญ	2537	2540	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
รายจ่ายสุขภาพรวม (ล้านบาท)	127,655	189,143	201,679	211,957	228,041	251,693	291,294	319,456	367,767
สัดส่วนรายจ่ายสุขภาพรวม ภาครัฐ (%)	45%	54%	63%	64%	65%	64%	68%	72%	74%
สัดส่วนรายจ่ายสุขภาพรวม ภาคเอกชน (%)	55%	46%	37%	36%	35%	36%	32%	28%	26%
รายจ่ายสุขภาพรวม ต่อคน ต่อปี (บาท)	2,160	3,110	3,211	3,354	3,680	4,032	4,636	5,068	5,802
สัดส่วนรายจ่ายสุขภาพรวม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	3.5%	4.0%	3.7%	3.6%	3.5%	3.5%	3.7%	3.8%	4.0%

หมายเหตุ: "สัดส่วน (ร้อยละ) รายจ่ายสุขภาพรวม ต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product - GDP) เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของระบบบริการสุขภาพตามกรอบ"ตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติ"
ที่มา: บัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2545 – 2551 (ฉบับปรับปรุง) สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ